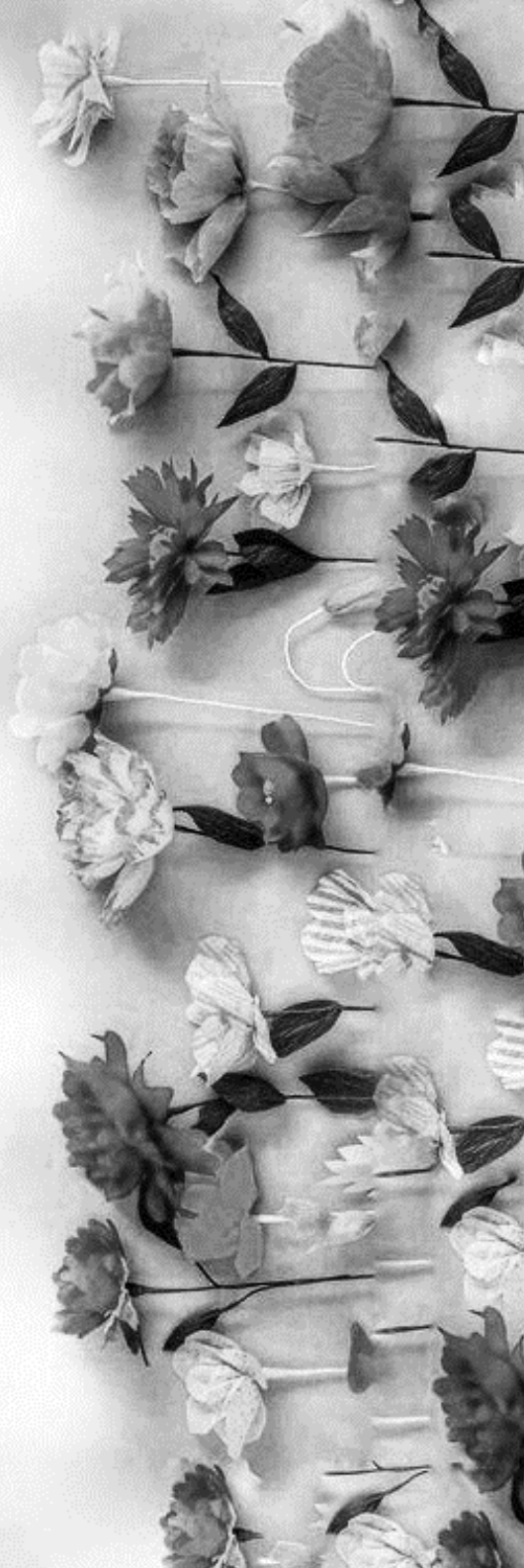

سوره حمد

سرشناسه	: عزیزى، محمدعلى، ۱۳۶۲ فروردین-
عنوان و نام پدیدآور	: کنکور اختصاصی دانشجو معلم، ویژه رشته علوم انسانی / تالیف محمدعلى عزیزى، کوثر حسین زاده، لیلا آقا زاده
مشخصات نشر	: تهران: سامان سنجش، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۰ ص. : مصور؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
فروست	: ... سری کتاب‌های GET.
شابک	: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۵۶۰۶ - ۸۷ - ۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
شناسه افزوده	: حسین زاده، کوثر، ۱۳۸۲
شناسه افزوده	: آقازاده، لیلا، ۱۳۷۲
موضوع	: آزمون‌های استخدامی -- ایران Employment tests -- Iran استخدام دولتی -- ایران -- آزمون‌ها Civil service-- Iran-- Examinations دانشجو معلم علوم انسانی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها Psychotherapy -- Examinations, questions, etc
رده بندی کنگره	: JQ۱۷۸۶
رده بندی دیویی	: ۳۵۱/۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۹۳۸۵۴۷

کنکور اختصاصی

دانشجو معلم (دانشگاه فرهنگیان)

ویژه رشته علوم انسانی

(آمادگی مطلق)

از سری کتاب های GET

که هوش و استعداد معلمی

که مهارت معلمی

که دین و زندگی پایه دهم رشته علوم انسانی

که دین و زندگی پایه یازدهم رشته علوم انسانی

خلاصه درس

نمونه آزمونهای مستند و برگزار شده

با پاسخنامه واقعاً تشریحی

تألیف:

دکتر محمدعلی عزیزی

(عضو جامعه مدیران فرهنگی ایران)

کوثر حسین زاده

لیلا آقا زاده

کنکور اختصاصی

دانشجو معلم (دانشگاه فرهنگیان)

ویژه رشته علوم انسانی

تألیف: دکتر محمدعلی عزیزی - کوثر حسین زاده - لیلا آقا زاده

ناشر: سامان سنجش

مدیر تولید و ناظر فنی چاپ: محمدعلی عزیزی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ تومان

تهران: خ انقلاب خ ۱۲ فروردین پایین تراز خ وحید نظری بن بست حقیقت پلاک ۴ واحد ۲

انتشارات سامان سنجش ۶۶۴۱۱۰۴۳ - ۶۶۴۸۱۶۳۵ - ۶۶۱۷۶۶۳۰

۰۹۱۲۲۲۳۴۲۲۲ - ۰۹۱۲۲۲۰۱۴۶۳

تهران: خ انقلاب خ ۱۲ فروردین کوچه الوندی بن بست خجسته پلاک ۲

بخش دریای کتاب ۶۶۴۱۳۲۵۸ - ۶۶۴۰۶۸۷۲ - ۰۹۱۲۷۹۴۵۰۶۳

Samansanjeshbook.ir

بیاييد به حقوق ديگران احترام بگذاريم.

دوست عزيز، اين كتاب حاصل دسترنج پندين ساله مؤلف، مترجم و ناشر آن است. تكثير و فروش آن به هر شكلي بدون اجازه از پديدآورنده كاري غيراخلاقي، غيرقانوني و غيرشرعي و كسب درآمد از دسترنج ديگران است. نتيجه درست اين عمل نادرست، مومب رواج بی‌اعتمادی در جامعه و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی و مميطي ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌گردد.

مقدمه

با حمد و ستایش باری تعالی که توانایی جمع‌آوری و تدوین و تألیف مطالب کتاب حاضر را به اینجانب اعطا فرموده است تا بتوانیم در راه اعتلای آموزشی و ورود نیروهای متخصص و توانمند برای پیشرفت اهداف علمی این مرز و بوم گامی کوچک اما مؤثر برداریم.

اصل، پذیرفته شدن مورد توجه و عنایت اندیشمندان، صاحب‌نظران، کارشناسان و سایر دست‌اندرکاران این حوزه آموزشی و تخصصی می‌باشد؛ به همین منظور پیش‌بینی ضرورت تهیه و تنظیم مجموعه‌ای که ظرفیت لازم را برای جذب و انتخاب برترین‌ها در این رشته‌ی مهم دارا بود ما را بر آن داشت تا با تلاش فراوان و تنظیم خلاصه مهم‌ترین نکات و بهترین سؤالات استاندارد و درج و ثبت بعضی از داده‌ها و اطلاعاتی که یک داوطلب ورزیده باید بداند درجه‌بندی و با بهترین مقیاس‌های استاندارد حال حاضر تهیه و پیش روی شما عزیزان قرار دهیم. لذا با امید موفقیت شما متقاضی گرامی و توان سنجش یادگیری یادگیرندگان و تقویت جایگاه آموزش آنان و ابراز برتری مسلم در فرآیند تکمیل نیروهای زبده و متخصص در جای‌جای میهن عزیزمان بتوانیم با اتکاء به قدرت لایزال الهی و بهره‌گیری از رهنمودهای بزرگان سربلند و پیروز بوده و تمام تلاش خود را در راه ارتقای جایگاه این رشته و به‌کارگیری بهینه‌ی آن در سربلندی ایران عزیز به کار بندیم.

اکنون عصری است که سرعت و شتاب ابزار رسیدن به توانایی است، لذا سؤالات طرح شده آزمون‌های استخدامی برگزار شده بوده، تا سرعت و توانایی شما را در امتحانات پیش رو تضمین کند.

این مجموعه برای اولین بار در کشور با دقت و ظرافت فراوان گردآوری شده است که حاصل تجربه اینجانب در تدریس و تجربیاتی که در طی برگزاری و شرکت در آزمون‌های مختلف استخدامی در کشور داشته‌ام می‌باشد. تولید مجموعه حاضر ترکیبی از خلاصه درس و نمونه سؤالات تضمینی برگزار شده می‌باشد و پاسخ‌ها طوری طراحی شده که برای داوطلبین گرانقدر کاملاً قابل فهم و استنباط باشد.

لازم به ذکر است باتوجه به اینکه ممکن است در یک آزمون استخدامی فقط تعدادی از دروس جزو منابع آزمون باشد، جهت سهولت متقاضیان گرامی به تفکیک دروس پرداختیم. در این مجموعه خلاصه درس طوری گنجانده شده است که ریشه اصلی مطلب را بیان نماید. همچنین علاوه بر مطالب شرح داده شده در کتاب، پاسخ سؤالات نیز به صورت کاملاً تشریحی شرح داده شده است تا متقاضیان محترم زمان خود را صرف یافتن پاسخ سؤالات در شرح خلاصه ننمایند. امیدواریم مجموعه حاضر مورد استقبال شما عزیزان قرار بگیرد.

نظریه‌های روان‌درمانی، فرآیندهایی هستند که در مسیر اصلاح و یا حذف آسیب‌های روانی به کار می‌روند. در واقع بخش مداخله‌ای علم روانشناسی مرتبط با این اصطلاح است. در کتاب حاضر سعی شده مطالب مربوط به نظریه‌های روان‌درمانی به صورت خلاصه و در عین حال جامع

در دسترس دانشجویان و علاقه مندان قرار بگیرد. برای فراگیری بیشتر مباحث در آخر هر فصل، نمونه آزمونهای برگزار شده مرتبط گنجانده شده و پاسخنامه آنها به صورت تشریحی درج گردیده است.

در واقع وجه تمایز کتابی که در دست دارید نسبت به سایر کتب مرتبط شامل:

- (۱) فصل بندی در زمینه های تخصصی
 - (۲) سؤالات چهارگزینه ای به همراه پاسخ تشریحی بدون ابهام
 - (۳) آزمون های جامع برگزار شده همراه با پاسخ تشریحی
 - (۴) منابع تخصصی و جامع جهت پاسخگویی
 - (۵) موجود بودن آخرین آزمونهای برگزار شده تا سال جاری
 - (۶) قابل استفاده برای شرکت درکنکور سراسری و آزاد
- امید است داوطلبان عزیز با مطالعه این کتاب گامی مثبت برای رسیدن به اهداف خود در جهت بالابردن علم و تخصصی شدن ارگان های کشور عزیزمان بردارند. در پایان لازم است از خوانندگان محترم این کتاب درخواست نمایم که در صورت مشاهده هرگونه اشتباه انشایی و املایی، این حقیر را از طریق ایمیل زیر مطلع نمایند تا در هرچه بهتر شدن این اثر از مشارکت شما عزیزان بهره کافی را ببریم.

با آرزوی موفقیت - انتشارات سامان سنجش

Samansanjesh_pub@yahoo.com

فهرست مطالب

فصل اول خلاصه مباحث هوش و استعداد معلّمی ۹

- ۱۰ بخش اول شناخت کلی و علمی هوش
- ۲۹ بخش دوم قواعد کلی در پاسخگویی به تستهای هوش
- ۳۹ نمونه آزمونهای مستند و پرتکرار برگزار شده
- ۷۷ پاسخنامه تشریحی
- ۹۶ خلاصه مباحث مهارت معلّمی
- ۹۷ بخش اول: دانستنی های مهارت معلّمی
- ۱۰۰ فصل اول: ارزش و امتیاز کار معلّمی
- ۱۰۴ فصل دوم: صفات معلم
- ۱۱۵ فصل سوم: وظایف معلم
- ۱۲۷ فصل چهارم: پرهیزها (نبایدهای معلّمی)
- ۱۳۰ فصل پنجم: مهارت‌ها و شیوه‌ها
- ۱۳۴ فصل ششم: محتوا
- ۱۳۵ فصل هفتم: مخاطب
- ۱۳۶ فصل هشتم: سایر نکات
- ۱۳۸ نمونه آزمونهای مستند و پرتکرار برگزار شده استخدامی
- ۱۵۳ پاسخنامه تشریحی

فصل دوم دین و زندگی پایه دهم ۱۶۴

- ۱۶۵ چگونه دینی را بخوانیم؟!
- ۱۶۵ روش مطالعه آیات دینی
- ۱۶۶ روش مطالعه دینی کنکور
- ۱۶۷ روش خلاصه نویسی دینی
- ۱۶۸ تکنیک خلاصه نویسی مدارنگی
- ۱۶۸ روش تست زنی دینی
- ۱۷۱ خلاصه دین و زندگی درس نهم: آهنگ سفر
- ۱۷۳ تست درس نهم
- ۱۷۸ پاسخ نامه تشریحی درس نهم
- ۱۸۲ خلاصه دین و زندگی درس دهم: اعتماد بر او
- ۱۸۳ تست درس دهم
- ۱۸۶ پاسخنامه تشریحی درس دهم
- ۱۸۸ خلاصه دین و زندگی درس یازدهم: دوستی با خدا
- ۱۹۰ تست درس یازدهم
- ۱۹۳ پاسخنامه تشریحی درس یازدهم

۱۹۵.....	خلاصه دین و زندگی درس دوازدهم: یاری از نماز و روزه.....
۱۹۷.....	تست درس دوازدهم.....
۲۰۰.....	پاسخنامه تشریحی.....
۲۰۳.....	خلاصه دین و زندگی دهم درس سیزدهم: فضیلت آراستگی.....
۲۰۴.....	تست درس سیزدهم.....
۲۰۷.....	پاسخنامه تشریحی.....
۲۰۹.....	خلاصه دین و زندگی دهم درس چهاردهم: زیبایی پوشیدگی.....
۲۱۱.....	تست درس چهاردهم.....
۲۱۴.....	پاسخنامه تشریحی.....
۲۱۶.....	فصل سوم دین و زندگی پایه یازدهم.....
۲۱۷.....	خلاصه دین و زندگی یازدهم درس شانزدهم: عزت نفس.....
۲۱۹.....	تست درس شانزدهم.....
۲۲۲.....	پاسخنامه تشریحی.....
۲۲۵.....	خلاصه دین و زندگی یازدهم درس هفدهم: زمینه های پیوند.....
۲۲۸.....	تست درس هفدهم.....
۲۳۰.....	پاسخنامه تشریحی.....
۲۳۲.....	خلاصه دین و زندگی یازدهم درس هیجدهم: پیوند مقدس.....
۲۳۴.....	تست درس هیجدهم.....
۲۳۷.....	پاسخنامه تشریحی.....
۲۴۰.....	منابع و مأخذ.....

فصل اول

خلاصه مباحث

پیش و استعداد معلّمی

بخش اول شناخت کلی و علمی هوش

تعریف هوش Quotient

هوش عبارت است از توانایی یادگیری، توانایی حل مسائل. هوش عبارت است از توانایی فرد در تطبیق با محیط خود. هوش عبارت است از توانایی تفکر انتزاعی.

این سه تعریف مغایر یکدیگر نیستند. تعریف اول تأکید بر تعلیم و تربیت دارد. تعریف دوم بر شیوه مواجهه افراد با موقعیت‌های جدید تأکید می‌کند، و تعریف سوم ناظر بر توانایی افراد در زمینه استدلال کلامی و ریاضی است. به این ترتیب، این سه توانایی با یکدیگر وجوه مشترکی دارند.

بنا به اعتقاد نظریه پردازان تحلیلی، هوش توانایی استفاده از پدیده‌های رمزی و یا قدرت و رفتار مؤثر و یا سازگاری با موقعیت‌های جدید و تازه و یا تشخیص حالات و کیفیات محیط است. شاید بهترین تعریف تحلیلی هوش به وسیله «دیوید وکسلر» **David Wechsler** روان شناس آمریکایی پیشنهاد شده باشد که بیان می‌کند: هوش یعنی تفکر عاقلانه، عمل منطقی و رفتار مؤثر در محیط.

هنگامی که واژه «هوش» به گوش ما می‌خورد معمولاً مفهوم ضریب‌هوشی (IQ) به ذهنمان می‌آید. هوش معمولاً به عنوان توانایی‌های بالقوه عقلانی تعریف می‌شود. چیزی که ما با آن زاده می‌شویم، چیزی که قابل اندازه‌گیری است و ظرفیتی که تغییر دادن آن دشوار است. سنجش میزان هوش افراد یکی از مفاهیم روانشناسی است که توانایی و استعداد افراد در زمینه‌های مختلف و استدلال درست افراد در مواجهه با مشکلات را سنجش می‌کند. انواع تست هوش در زمینه‌های مختلفی مورد استفاده قرار می‌گیرند تا جایی که افراد در مورد آینده و انتخاب مشاغل خود نیز از تست هوش استفاده می‌کنند. نکته مهم این است که هر کدام از این تست‌های هوش برای سنجش یک نوع از هوش استفاده می‌شود و هر کدام کاربرد خاص و منحصر به فردی دارند. امروزه انواع تست هوش کودکان و تست هوش بزرگسال مورد بررسی قرار می‌گیرد.

هوش چیست؟

هوش یکی از مباحث مهم و بحث برانگیز در طول دنیا بوده است که با وجود معانی و تفاسیر زیادی که در مورد آن وجود دارد نمی‌توان برای کلمه هوش یک معنی کامل و جامع معیین کرد. در یکی از تعاریف مشهور هوش را اینگونه بیان می‌کند که هوش، فرآیندی ذهنی است که شامل ظرفیت منطقی، درک خودآگاهی، یادگیری، مهارت حل مسئله، برنامه‌ریزی، خلاقیت، دانش فردی، زبان و... است. و در یکی دیگر از تعاریف و نظریه‌ها در رانشناسی هوش را توانایی یادگیری از تجربه‌ها، تفکر انتزاعی و برخورد کارآمد با محیط و افراد پیرامون خود معنی می‌کند.

سه دسته بندی اصلی هوش

هوش ذهنی: (IQ) ظرفیت کلی هوش فرد، ضریب هوشی
 هوش هیجانی: (EQ) کنترل عملکرد هیجانی، احساسی و عاطفی
 هوش اجتماعی: (SQ) توسعه و مدیریت ارتباط انسانی و اجتماعی

تست هوش چیست؟

تاریخچه تست هوش به ابتدای دهه ۱۹۰۰ میلادی مرتبط می‌شود که برای اولین بار توسط آلفرد بینه یک روانشناس مشهور فرانسوی است مطرح شد که پایه و اساس تست های هوشی است که امروزه اجرا می‌شود. بینه معتقد بود که هوش و استعداد مسئله‌ای گسترده تر از آن است که بتوان که به توان باید یک عدد آن را به صورت قطعی بیان کرد و همچنین معتقد بود که هوش تحت تاثیر از چندین عامل قرار دارد و امکان تغییر آن در طول زمان وجود دارد.

تست هوش یا تست ضریب هوشی یکی از تست های پرکاربرد در سراسر جهان است که شامل انواع مختلفی می‌شود. هر یک از تست هوش‌های (Intelligence Test) که اجرا می‌شود هوش افراد را در زمینه های جداگانه و کمی متفاوت مورد بررسی قرار می‌دهد. بهرمندی از هوش بالا یا کافی در مسائل و جنبه های مختلف زندگی آرزوی هر فردی است. افراد با اطلاع از اینکه که به چه میزان در زمینه‌های مختلفی از جمله هنر، اقتصاد، خلاقیت و... دارای هوش و استعداد هستند، می‌تواند بهترین مسیر را برای زندگی ایده‌آل خود انتخاب کنند.

باید این نکته را در نظر داشت که پس از اجرای تست هوش و تفسیر آن توسط روانشناسان و کسب نمره پایین در زمینه اقتصاد، بیانگر ناتوانی و یا بی استعدادی فرد نیست؛ بلکه ممکن است در زمینه هنر و خلاقیت نمره بالایی کسب کرده باشد و بتواند با استفاده از استعداد و هوش خود در این زمینه، هنرمند بسیار موفقی شود. برخی دیگر از تست‌های روانشناختی نیز وجود دارد که برای بررسی وضعیت سلامت روانی فرد توسط روانشناسان مورد استفاده قرار می‌گیرند مانند تست MMPI.

اهمیت تست هوش و ضریب هوشی

تست هوش برای خود شناسی و ارزیابی خود بسیار مهم است. دانستن سطح هوشی به افراد کمک می‌کند تا اعتماد به نفس خود را افزایش دهند و به پیشرفت افراد کمک می‌کند. آزمون‌های هوش به همراه انواع آزمون‌های روانشناختی انجام می‌شود تا ویژگی‌های فردی افراد به خوبی شناسایی شود و توانایی آن‌ها را در مورد حل مشکلات افزایش می‌دهند.

کاربرد تست هوش

تست هوش در موارد مختلفی مانند آزمون‌های استخدامی، آزمون‌های قبولی مدارس و دانشگاه و تعیین میزان توانایی افراد کاربرد دارد و استفاده از آن می‌تواند طبقه‌بندی مناسبی را در اختیار افراد قرار دهد. یکی از مهم‌ترین مکان‌هایی که این نوع تست مورد استفاده قرار می‌گیرد در مدارس و برای تشخیص ناتوانی در دروس و طبقه بندی دانش آموزان است. با این کار مسئولین

و معلمین می‌توانند توانایی و استعداد کودکان را در موضوعات مختلف مشخص کرده و بر روی افزایش و تقویت مهارت‌های فرد در آن موضوع‌ها تمرکز کنند.

شناسایی و تعیین هوش افراد در موضوعات مختلف باعث می‌شود؛ که آموزش‌های مناسب برای فرد در نظر گرفته شود و بهره‌های او را افزایش داد. علاوه بر شناسایی افراد باهوش شناسایی ناتوانی‌های ذهنی نیز بسیار با اهمیت است؛ زیرا در این صورت به افراد کمک می‌شود تا با تکنیک‌های افزایش هوش در موقعیت بهتری قرار بگیرند. یکی دیگر از کاربردهای آزمون‌های هوش در پیدا کردن بهترین و مناسب‌ترین موقعیت شغلی است. موفقیت شغلی به سلامتی، پشتکار، علاقه و استعدادها نیز بستگی دارد ولی هوش نیز یک عامل بسیار مهم است.

انواع تست هوش

از انواع تست هوش و تست شخصیت MBTI برای خود شناسی و استعدادیابی استفاده می‌شود. انواع تست هوش مدرن (IQ) اغلب بر توانایی‌هایی مثل ریاضی، استدلال، ادراک فضایی، هوش دیداری، توانایی حل مسئله، به خاطر سپردن اطلاعات و... تمرکز دارد و در بهبود این توانایی‌ها یاری می‌رساند. روانشناسان و طراحان انواع تست هوش در طی سال‌ها نقص تست‌های قدیمی را برطرف کرده و همواره در صدد معرفی و کشف انواع تست‌های جدید هستند. معروف‌ترین انواع تست هوش عبارت‌اند:

تست خلاقیت

تست درک جزئیات

تست ادراک

تست حافظه

تست ریاضی

تست استدلال کلامی

تست استدلال عددی

تست تصویری

تست درک لغات و معانی

تست ادراک بصری

تست درک ارتباط اعداد

تست استنتاج و منطق

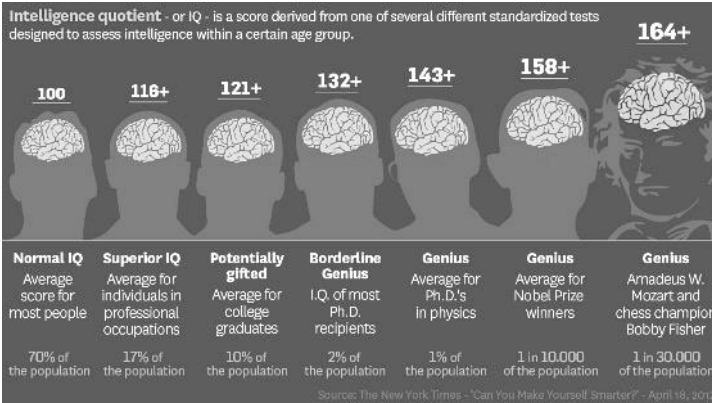
تست تجسم فضایی

هوش‌بهر یا آی کیو چیست؟ (IQ) intelligence quotient

در میان تعاریف بسیار از هوش، این تعریف از همه معقول‌تر به نظر می‌رسد: هوش توانایی یادگیری و کاربرد مهارت‌های لازم برای سازگاری با نیازهای فرهنگ و محیط فرد است. فرهنگ‌های مختلف برای تعامل اجتماعی، زبان، ریاضیات، حافظه، هماهنگی حرکتی پیشرفته، ورزش یا سایر قلمروها

نیاز به مهارت‌هایی دارند. از آنجا که در فرهنگ‌های مختلف سازگاری مستلزم توانایی‌های مختلفی است؛ نتیجتاً افرادی که در فرهنگی باهوش قلمداد می‌شوند ممکن است دارای استعدادهایی باشند که در فرهنگی دیگر باهوش محسوب نمی‌شوند. مثلاً آمریکایی‌های امروزی بر گفتار، خواندن و ریاضیات تأکید می‌کنند و کودکان و بزرگسالانی که این مهارت‌ها را داشته باشند باهوش به حساب می‌آیند. برعکس، در جنوب آفریقا شکار کردن مهارت بالایی محسوب می‌شود و جزیره نشینان جنوب اقیانوس آرام برای توانایی دریاوردی خوب ارزش قائل‌اند.

در سال ۱۹۰۴، وزارت آموزش و پرورش فرانسه از آلفرد بینه Binet Alfred، روان‌شناس، خواست که روشی برای شناسایی کودکانی که قادر به یادگیری در مدرسه نبودند، ابداع کند. بینه و شاگردش، تئوفیل سیمون آزمون هوش خاص خود را برای برآوردن این نیاز ابداع کردند. این آزمون که معیار ۱۹۰۵ خوانده می‌شود، شامل سی پرسش است که گستره آن از توانایی لمس گوش گرفته تا توانایی استنتاج طرح از حافظه و تعریف مفاهیم انتزاعی را دربر می‌گیرد. بینه مفهوم سن عقلی را مطرح کرد که سطح رشد عقلی هر فرد نسبت به دیگران است. کمی بعد در سال ۱۹۱۲، ویلیام استرن، مفهوم بهره هوشی را ابداع کرد که عبارت است از سن عقلی فرد تقسیم بر سن زمانی ضربدر ۱۰۰.

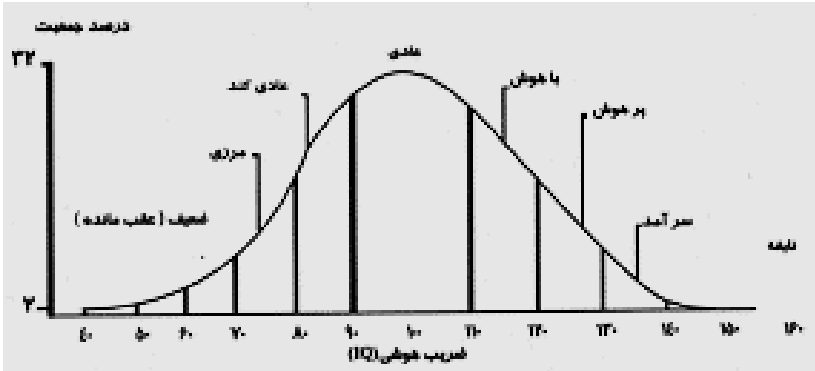
اگر سن عقلی فردی با سن زمانی او برابر باشد، بهره هوشی یا هوشبهر او ۱۰۰ است و اگر سن عقلی بیشتر از سن زمانی باشد، هوشبهر بیشتر از ۱۰۰ است. آزمون بینه برای هماهنگی با پیشرفت‌هایی که در درک هوش و آزمون هوشی حاصل شده، بارها مورد تجدید نظر قرار گرفته است. به این آزمون‌های تجدیدنظر شده، آزمون‌های استنفورد - بینه می‌گویند. آزمون استنفورد - بینه در حال حاضر برای افراد بین دو سال تا بزرگسال به کار می‌رود.

موضوعی به نام هوش

توزیع هوش نیز، همانند قد یا وزن افراد، روی منحنی مشهور به منحنی طبیعی (normal curve) قرار دارد؛ به این ترتیب که اکثریت افراد در وسط منحنی و شماری کمتر در دو سمت آن هستند.

اکثریت واقع در وسط منحنی طبیعی را «عادی» و افراد واقع در دو طرف آن را «کمتر برخوردار» و «بیشتر برخوردار» می‌نامند.

در منحنی توزیع هوش، افراد دارای ضریب هوشی بین ۹۰ تا ۱۱۰ را عادی و دارای هوش متوسط، کمتر از آن را به ترتیب کُند، کم‌هوش یا عقب‌مانده، و بیش از ۱۱۰ را پرهوش، سرآمد یا نابغه می‌خوانند. شمار افرادی که در دو بال منحنی قرار می‌گیرند کمتر از افراد «عادی» است. حدود ۶۴ درصد افراد هر جامعه‌ای هوش متوسط دارند و تنها ۲ درصد افراد را می‌توان فوق‌العاده پرهوش، و ۲ درصد را بسیار کم‌هوش دانست.

ردیف	میزان	طیف
۱	بهنجار ضعیف	۰-۹۰
۲	متوسط	۹۰-۱۰۹
۳	بهنجار قوی	۱۱۰-۱۱۹
۴	باهوش	۱۲۰-۱۲۹
۵	تیزهوش و نابغه	به بالا-۱۳۰

انواع هوش

دانا زوهار Danah Zohar و یان مارشال Ian Marshall هوش در نظریه هوش سه گانه خود هوش را به دسته تقسیم کردند. آنها معتقدند هوش‌های دیگر زیر مجموعه‌های این سه هوش هستند.

سمت چپ دانا زوهار و سمت راست یان مارشال

هوش جسمانی یا سیاسی (PQ Physical Quotient): یعنی توانایی کنترل ماهرانه بدن، با استفاده از اشیاء آغاز می‌شوند و بر اساس سیستم‌های عصبی مغز مشخص می‌گردند.

هوش عقلانی (IQ Intelligence Quotient): این هوش مربوط به مهارت‌های منطقی و زبان‌شناسی ماست که در حال حاضر بیش از سایر هوش‌ها به عنوان ملاک موفقیت آموزشی محسوب می‌شود و مناسب حل مسأله ریاضی و منطقی است.

هوش عاطفی یا هیجانی (EQ Emotional Quotient): به افراد کمک می‌کند عواطف خود و دیگران را مدیریت کنند. این هوش در موفقیت حرفه‌ای و شخصی فرد بسیار مؤثر است و آنها را در برقراری ارتباط یاری می‌دهد و تا حدی از قابلیت پیشگویی نیز برخوردار است.

تقسیم‌بندی افراد بر اساس IQ و EQ: جک بلوک روان‌شناس دانشگاه کالیفرنیا افراد را بر حسب جنسیت، IQ و EQ به چهار دسته تقسیم می‌کند:

مردانی با IQ بالا: این مردان از روی توانایی‌های گسترده عقلانی‌شان مورد شناسایی قرار می‌گیرند چنین افرادی جاه‌طلب، منتقد، لجوج و دارای توانایی بالا در حل مسائل عقلانی می‌باشند. اما به دلیل هوش هیجانی پایین کمرو، فروتن و نازک نارنجی‌اند از روابط جنسی خود رضایت ندارند و از نظر احساسی سرد و بی‌عاطف‌اند.

مردانی با EQ (هوش هیجانی) بالا: چنین مردانی در روابط اجتماعی، متعادل، شاد و سرزنده‌اند. ظرفیت بالایی برای تعهد و سرسپردگی برای مردم یا اهداف خود دارند، مسئولیت‌پذیر، دلسوز و با ملاحظه‌اند. چنین افرادی با خود، دیگران و اجتماع احساس راحتی می‌کنند.

زنانی با IQ بالا: از اعتماد به نفس خوبی برخوردارند و در بیان موضوعات عقلانی و اندیشه‌های خود فصاحت کافی دارند و دارای علایق روشنفکرانه زیادی هستند. آنها درون‌گرا، مستعد نگرانی، فکر و خیال و احساس گناه هستند، در ابراز خشم خود تأمل می‌کنند و معمولاً آن را غیرمستقیم ابراز می‌کنند.

زنانی با EQ بالا: این زنان دوست دارند احساساتشان را مستقیماً بیان کنند، راجع به خود مثبت فکر می‌کنند و مانند مردان هم گروه خود اجتماعی و گروه‌گرا هستند، شاد و آسوده خیال‌اند و به ندرت احساس نگرانی و گناه می‌کنند.

شکی نیست که برخورداری از هوشبهر بالا به تنهایی برای حل مسائل پیچیده زندگی اجتماعی کافی نیست. به عقیده جک بلوک فردی که از نظر هوشبهر بالا است اما فاقد هوش هیجانی کافی است، تقریباً کاریکاتوری از یک آدم خردمند است، او در قلمرو ذهن چیره دست بوده، اما در دنیای شخصی خویش ناتوان است. نکته قابل ذکر آن است که IQ و EQ را نمی‌توان به عنوان دو عامل ضدیکدیگر در نظر گرفت بلکه این دو عامل صرفاً با هم متفاوتند، اگر چه بسیاری از ما نیز هوش هیجانی را با تیزهوشی علمی اشتباه می‌گیریم، علی‌رغم عقیده رایج، افرادی که دارای هوشبهر بالا و هوش هیجانی بسیار ضعیف و یا برعکس باشند نادرند یعنی بسیاری از افراد از IQ و EQ بالا توأم برخوردارند.

هوش معنوی (SQ): Spiritual Quotient: این هوش برخلاف هوش عقلانی که کامپیوترها هم از آن بهره‌مندند و نیز هوش عاطفی که در برخی از پستانداران رده بالا دیده می‌شود، خاص انسان است. زوهار و مارشال هوش معنوی را یک بعد جدید از هوش انسانی معرفی کردند و به نظر آنها هوش نهایی است و برای حل مسائل مفهومی و ارزشی استفاده می‌شود. هوش معنوی زمینه تمام آن چیزهایی است که ما به آنها اعتقاد و باور داریم. سؤال‌های جدی در مورد اینکه از کجا آمده‌ایم، به کجا می‌رویم و هدف اصلی زندگی چیست، از نمودهای هوش معنوی است.

مفهوم هوش هیجانی نشان می‌دهد که چرا دو نفر با IQ یکسان، ممکن است به درجات بسیار متفاوتی از موفقیت در زندگی دست یابند. هوش هیجانی یک عنصر بنیادین از رفتار انسان است که جدا و متفاوت از هوش شناختی (عقل) عمل می‌کند.

بین IQ و EQ هیچ رابطه شناخته شده‌ای وجود ندارد. شما اصلاً نمی‌توانید از روی هوش شناختی یا IQ یک نفر هوش هیجانی او را حدس بزنید. این یک خبر خوب است زیرا هوش شناختی یا IQ انعطاف‌پذیر نیست. IQ از همان لحظه تولد ثابت است یا دستکم ثبات نسبی دارد. مگر اینکه یک تصادف، مثلاً آسیب مغزی آن را تغییر دهد، هیچ کس با یادگیری واقعیت‌های جدید یا فرا گرفتن اطلاعات عمومی بیشتر باهوش نمی‌شود، هوش شناختی یعنی توانایی یادگیری. اما برعکس، هوش هیجانی، مهارتی انعطاف‌پذیر است که به آسانی آموخته می‌شود، با اینکه بعضی مردم، نسبت به دیگران، به طور طبیعی هوش هیجانی بالاتری دارند، کسی که حتی بدون هوش هیجانی به دنیا آمده است باز هم می‌تواند در خود، EQ بالا به وجود آورد.

هوش هیجانی یعنی توانایی مهار عواطف و تعادل برقرار کردن بین احساسات و منطق، به طوری که ما را به حداکثر خوشبختی برساند. هوش هیجانی همان توانایی شناخت، درک و تنظیم هیجان‌ها و استفاده از آنها در زندگی است.